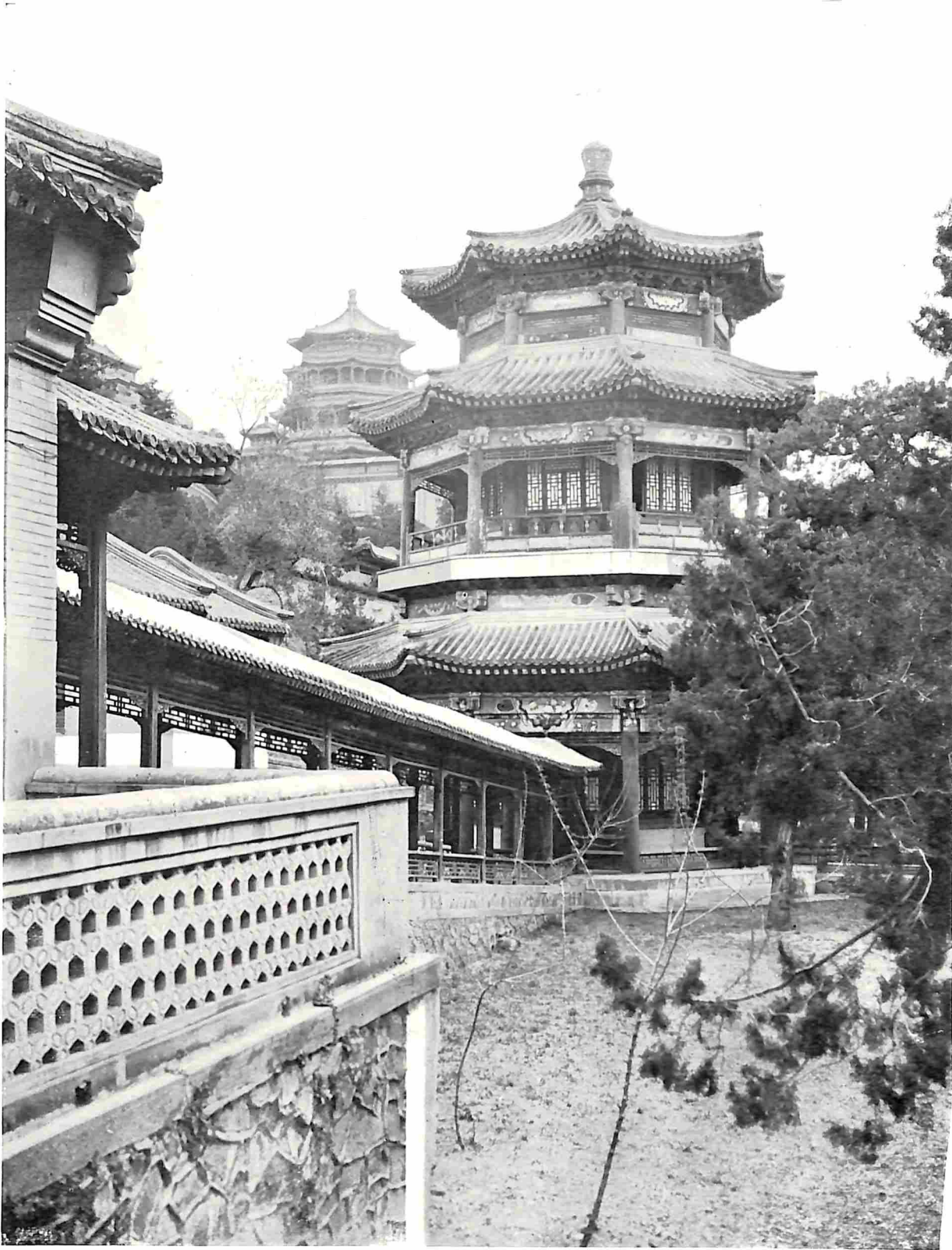

BUITEN

27^E JAARGANG N^O. 38

ZATERDAG 23 SEPTEMBER 1933

THEEPAVILJOEN IN HET ZOMERPALEIS IN DE WESTELIJKE BERGEN BIJ PEKING.
OP DEN ACHTERGROND HET HEMELKLIEVEND PAVILJOEN

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

THEEPAVILJOEN IN HET ZOMERPAALEIS IN DE WESTELIJKE BERGEN BIJ PEKING (ILL.)	BLZ. 451
HERFSTREGENS, UIT HET ITALIAANSCH VAN UMBERTO FRACCHIA	BLZ. 452—453
OP HET NAARDERMEER (GEÏLL.) DOOR JAN P. STRIJBOS	BLZ. 454—457
STILTE, DOOR TANTE VAN TOENDERTIJD	BLZ. 456—457
NATUUR EN VOLKSLEVEN IN DRENTHE (GEÏLL.) DOOR J. H. BERGMANS-BEINS	BLZ. 457—459
EEN EN ANDER OVER JULES CHÉRET EN OVER HET „MUSÉE CHÉRET TE NICE (GEÏLL.), (SLOT) DOOR THÉO DE VEER	BLZ. 459—462
DAHLIA'S ANDRÉ CSIZIK EN EAGLE ROCK FANTASY (ILL.)	BLZ. 462
DE PESSIMIST (GEDICHT), DOOR G.	BLZ. 462

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar Rokin 74—76, Amsterdam. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

HERFSTREGENS

Uit het Italiaansch van UMBERTO FRACCHIA

IN het begin van den zomer van zijn vier-en-zeventigste jaar bevond Abramo Géricon zich in het geval — gelijk 't velen belasterden Joden gaat — dat hij niets anders bezat dan de schaduw van een olm. Een prachtige, geweldige olm was 't, welks zwart-omschorste takken, die boven de daken der omliggende huizen uitstaken, zich krachtig hieven naar de zon. Doch toen Abramo Géricon hem bescherming en beschutting vroeg, was de bijkans woeste natuur van den boom reeds eenigszins getemperd door een dichte franje van teere jonge blaadjes, die bij het geringste zuchtje licht trilden.

Aan den voet van den olm, die, alleen, in een der vier hoeken van een afgelegen pleintje stond, was een steenen bank, waarop nooit iemand zat. Abramo Géricon liet er zich uitgeput op neervallen. Zijn voorhoofd was druipnat van zweet. Urenlang had hij door de stad gezwoven, op zoek naar een afgelegen, zoo mogelijk verlaten hoekje, een toevlucht; zoo benauwd voelde hij zich door de zwoele lucht, dat 't hem voorkwam slechts te kunnen ademen, wanneer hij de oogen opsloeg naar de prachtig groene, zon-vergulde takken, die zich spreidden boven zijn hoofd. Hij meende in dit gelukkige samentreffen Gods hand te herkennen; nooit had God — volgens hem — iets geschapen, zonder het een kameraad te geven; zoo had Hij ook hier na dien mooien, bladerrijken boom te hebben geschapen, een bankje er bij geplaatst, zoodat een moe man er kon uitrusten en van de schaduw genieten.

En wie was er vermoeder dan Abramo Géricon? Wie, die meer behoefte had aan rust? Bijna aan de uiterste grens van het leven gekomen, was hij van alles ontbloot als op den eersten dag, zonder iets in het verschiet om de hand naar uit te steken en er op te steunen. Hoe hij die vier-en-zeventig jaren doorgebracht, besteed had, zou hij niet weten te zeggen. Als kind, herinnerde hij zich niet. Later hadden ze hem een smerigen zak op den rug gehangen, een ijzeren haakje in de hand gegeven en aldus een armen voddenraper van hem gemaakt. Zoo had hij zijn gansche leven lang den rommel op straat bijeengegaard, met zijn haakje gewroet in het vuil, was hij onmiddellijk achter den doodgraver de huizen der armen binnengegaan, en op die manier, zonder het te merken, oud geworden. Gehoorzaam aan de Geboden had hij ook vijf kinderen voortgebracht, drie jongens en twee meisjes, flinke gezonde kinderen allemaal, wat alleen aan hem te danken was; want de Heer, die zich zoo goed als nooit vergist, had Ester, zijn vrouw, wel het vermogen om moeder te worden gegeven, maar niet de noodige kracht om gezonde en sterke kinderen ter wereld te brengen. Zij rustte nu reeds jaren onder een kluit aarde; en van zijn vijf kinderen was er niet één bij hem, hun vader, gebleven. Verspreid over de wereld als ze waren, zou hij

niet weten waar hen te moeten zoeken. En nu zijn oogen — van welker langzamen achteruitgang hij even weinig had gemerkt als van het langzame verstrijken van den tijd — hem geen verschil deden zien in een ouden lap en een vodge papier, in een spijker en een waardeloos dor takje, al kon hij nog wel den dag van den nacht, vormen en kleuren onderscheiden, nu voelde Abramo Géricon zich gansch en al alleen op de wereld, alsof hij nooit een vrouw en kinderen had bezeten.

Alleen! Wat moest hij doen? Overbodig zijn ijzeren haakje, zijn zak, overbodig de weegschaal waarop hij zoovele jaren zijn lorren had gewogen, nutteloos in het hutje, dat hem tot woning en tot verkoopplaats diende, te blijven, den dag af te wachten, dat die ellendige inner van de huur hem er uit zou jagen; nutteloos zelfs te leven gesteld dat Abramo Géricon, in zijn ootmoed den wil van het Opperwezen had durven oordeelen. Enkele spaarduitjes, een tabakskleurige, opgelapte overjas, een viltten hoed met haveloozen rand en een paar gaatjes in den bol was alles wat hij nog bezat. Deze bezittingen, en zijn zak, meenemend, verliet hij zijn krot voor goed.

Abramo Géricon nestelde zich in het lommer van dien boom. Onder de bank, tusschen de twee steenen pooten, had hij zich een berghokje gemaakt, waar hij een oud soldatenketeltje met een tinnen lepel bewaarde en zijn zak, die, opgerold, hem 's nachts tot hoofdkussen diende. Tegen twaalf uur wandelde hij op zijn gemak naar een klooster, waar, aan de deur, een goedge welgedane monnik het onderste uit de pan onder eenige schooiers verdeelde. Zijn makkers hurkten, zoodra zij hun deel gekregen hadden, tegen den kloostermuur, of op de trapjes van de kerk er dichtbij, en aten langzaam hun hapje soep. Abramo Géricon daarentegen ging met zijn keteltje terug naar zijn olm, om alleen zijn schrale portie bij kleine beetjes op te lepelen.

Op dat uur stond de zon loodrecht boven de huizen en vulde de kleine vierkante ruimte er tusschen met een verblindend licht. Maar kwam Abramo Géricon in den schaduwkring, welks blauwige, licht golvende rand de gloeiende straatsteenen lekte, dan was 't hem of hij over een liefelijk strand ging, om neder te zinken in een helder, verfrisschend bad. En tevens was 't hem, of hij den drempel van een hem toebehoorend huis overschreed, zoo rustig voelde hij zich onder dien boom. Het pleintje was inderdaad onaanzienlijk. De huizen, die het afsloten, leken onbewoond, en alleen langs de overzijde van den olm en de bank liep een stille, weinig gezochte straat. Het eenige vertier gaf een troepje jongens van elf, twaalf jaar, die, tegen dat het donker begon te worden, op dat altijd rustige plekje kwamen spelen en het vulden met hun vroolijk geroep en geschreeuw. Zij verkozen het zeker boven het niet ver afgelegen park en boven de groote lanen langs de rivier, omdat zij er vrij konden ballen, niet bang behoefden te zijn den bal kwijt te raken. Zij kaatsten hem tegen de houten zonneblinden, vingen hem over elkaar heen reikend, om hem dan weer op te gooien, hoe langer hoe hooger.

Abramo Géricon verheugde zich altijd op dat uur van den dag. In 't begin had zijn mager, gelig gezicht, met het stoffige haar, dat over voorhoofd en slapen viel, hadden zijn roode oogen — die hij altijd half dicht hield, als om de zeere leden te beschermen tegen het te schelle licht — en zijn versleten, vieze jas geen vertrouwen gewekt bij de jongens. Maar langzamerhand waren zij aan hem gewend geraakt, en nu riepen zij hem zelfs bij den naam, wanneer zij achter den bal, die voor hen uit sprong, het plein op kwamen hollen. Abramo Géricon zat dan met 't hoofd op de borst te dutten. Hun geschreeuw maakte hem wakker; en glimlachend keek hij, met inspanning van zijn oogen, naar de behendige bewegingen van hun lichamen in de zon. Warm van het harde loopen, liet nu de een, dan de ander zich naast hem op het bankje neerploffen.

„'t Is hier prettig spelen”, zeiden ze, „Geen gevaar, dat de bal er van doorgaat!”

Hij luisterde graag naar den frisschen, helderen klank hunner stemmen. En hij was dien jongens ook dankbaar, dat ze geen afkeer toonden van zijn armoedig en vies uiterlijk en in geen enkel opzicht misbruik maakten van zijn machteloosheid. Hun verschijnen kondigde hem het naderend eind van den dag aan; en bij hun heengaan begon het avondduister — zoo weldadig voor zijn pijnlijke oogen — reeds te vallen. Dan vouwde hij zijn zak tot hoofdkussen, trok zijn hoed over een oor en legde zich op zijn zijde te slapen. Door de donkere schitteren: de sterren zeker. Daarna sloot hij de oogen en sliep in.

't Was een harde legerstede voor zijn arme magere botten; en als alle oude menschen had Abramo Géricon een lichten, vaak onderbroken slaap. Midden in den nacht wakker wordend, hoorde hij vol verrukking het zingen van een nachtegaal, welks steeds hoogere en dringender tonen één voor één weerklonken, den ontzaglijken koepel van twijgen vulden met liefelijke en tegelijkertijd machtige muziek, zoodat de groote stilte en duisternis leken haar nauwelijks te kunnen bevatten. Terwijl Abramo zich klein voelend en vol zoet verlangen luisterde naar den goddelijken zang, zag hij Ester's bleek gelaat weer voor zich en overdacht hij, zonder spijt, zijn lang leven. Doch voordat de nachtegaal, bij het verbleeken der sterren, zweeg, viel hij weer in slaap en werd eerst wakker, als de zon met zijn baard begon te spelen.

Abramo Géricon kende het geluk niet anders dan bij naam. Nu echter, in de vele dagen en nachten, die hij onder den lommerijken olm doorbracht, leek het geluk zeer nabij. Hij was het leven niet langer moe; integendeel, indien men hem gezegd had, dat zijn lot was, nog eens vier-en-zeventig jaren te leven, op deze wijze, dan zou hij daarvan niet afkeerig zijn geweest. De dagen, voor hem alle gelijk, verstreken rustig, sereen. Elken ochtend streelde een geurig koeltje zijn gelaat. Om twaalf uur roerde de goede kloosterbroeder de donkere soep om en schonk hem een pollepel vol in zijn nap. Een weldadige doezeligheid beschermde hem tegen de heete stralen van de middagzon, en het eind van den dag werd opgevroolijkt door het spel der jongens. Met de avondschemering kwam een rustgevende slaap neerstrijken op zijn oogen; en wanneer hij midden in den nacht wakker werd en het gezang van den nachtegaal door de twijgen hoorde, dacht hij zonder vrees aan den reeds naderenden nieuwen dag.

Op een avond werd de bal, waarmee de jongens speelden, al te krachtig omhoog geworpen, in een verkeerde richting, en kwam ongelukkigerwijze precies tusschen twee takken, die een vork vormden, terecht, bijna in den top van den boom, waar hij als in een nestje bleef liggen. De jongens, opeens stil geworden, trachtten hem in het dichte loover te ontdekken, en wezen hem elkaar aan. En hoewel de schemering begon te dalen en de bal daar in de hoogte, waar het reeds donker was, nauwelijks was te onderscheiden, probeerden zij tot laat in den avond hem omlaag te doen vallen, door er met steenen naar te mikken. Abramo Géricon moest zijn bankje verlaten, om aan dien hagel van steenen te ontkomen; en zoo stond hij middenop het pleintje, 't hoofd ten hemel geheven, te kijken naar de dikke kruin van den boom, zonder meer te zien dan een donkere massa. Eindelijk gingen de jongens, teleurgesteld, verdrietig, naar huis.

„Ons zul je niet meer beetnemen, mispunt!” riepen ze, zich omdraaiend en den boom met de vuist dreigend. Toen verdwenen ze om den hoek van de straat en waren hun stemmen niet meer te hooren.

Abramo Géricon, diep getroffen door die woorden, keerde treurig gestemd terug naar zijn bankje; en ook hij balde zijn vuist tegen den boom. Zeker zouden de jongens niet meer komen spelen, nu ze hun bal verloren hadden. En de oude man had het gevoel, of hij plotseling iets zeer belangrijks moest missen in zijn leven en hij daardoor dien avond niet rustig kon inslapen. 't Was hem werkelijk een groote vreugde geweest hen te hooren hollen en schreeuwen en praten tegen den bal, wanneer die niet behoorlijk opsprong. Een van hen had een stem, welke hem aan die van Lea, zijn jongste dochttertje, deed denken. Onrustig zich heen en weer wentelend op zijn bankje, vroeg hij zich af, waar zijn lieveling, die hem evenals alle anderen had verlaten, mocht zijn; en hij voelde zich diep ongelukkig. Na vele uren eerst werd zijn verdriet verzacht door een straaltje van hoop. Misschien zouden die jongens wel terugkomen, al was 't niet om te spelen, dan toch om nog eens te probeeren hun bal terug te krijgen. En dan zou hij . . . Wie weet? Zonder precies zijn gedachtengang te volgen, drukten zijn vingers een hard pakje, onderin een van zijn broekzakken.

Zoo sliep hij, eenigszins getroost, dien nacht ten slotte in. Den volgenden dag wilde hij zelfs niet, als altijd, naar het klooster gaan, om zijn kommetje te laten vullen, uit vrees dat in dien tusschentijd de jongens hun bal weer zouden komen zoeken en voorgoed heengaan, voordat hij terug was.

De dag duurde eindeloos. De schaduw der huizen kroop langzaam over het plein en het laatste zonneplekje op de straatsteenen doofde. Abramo Géricon had reeds alle hoop verloren, toen twee van de jongens opeens uit het straatje kwamen en onderaan den boom bleven staan.

„Hij ligt er nog!” zei de een.

„Zie je 'm, zie je 'm?” vroeg de ander? „Laten we er in klimmen!”

Inderdaad probeerden zij er in te klimmen; maar de stam van den olm was zóó dik, dat ze hem niet eens konden omspannen.

„'t Gaat niet!” zeiden ze, teleurgesteld. „We zijn 'm kwijt!”

Abramo Géricon, zich inspannend, om zijn hartklopping te overwinnen, stond op, deed een paar stappen en tikte hen op de schouders. In zijn vuist geklemd hield hij een pakje oud papier, dat zijn geheelen rijkdom bevatte: vier zilveren liren.

„Zijn jullie 'm dus heusch kwijt?” vroeg hij.

„En of!” antwoordde een van de twee. „De duivel kan 'm niet eens terughalen!”

„Hier” zei de oude man bedeesd, terwijl hij zijn hand omhoog bracht en hun het pakje aanbood „als je wilt, kun je een nieuwen bal koopen . . .”

De beide jongens keken hem verbaasd aan.

Toen namen zij het pakje, maakten het open, en zagen de vier zilveren liren glinsteren.

„Is 't niet genoeg?” vroeg Abramo Géricon, met angst in zijn stem, 't hoofd schuddend.

„Ja, ja, 't is genoeg!”

En de jongen, die het geld in de hand hield, holde weg, de andere hem achterna, zonder zelfs om te kijken.

Slaap was nog nooit zoo goed-doend geweest voor Abramo Géricon's arme oogen als dien avond, al voelde hij een scherpe pijn op zij van zijn oogen en een doffe zwaarte in zijn hoofd. Denkend aan de blijdschap van de jongens en aan zijn eigen blijdschap, wanneer hij hen den volgenden avond weer zou zien spelen, met den nieuwen bal, sliep hij in. En hij droomde, wat hem in lang niet gebeurd was, verward, onder anderen zag hij zichzelf omringd door een troep straatjongens, die in een kring om de bank, waarop hij zat, dansten, en lachend schreeuwden:

„Ouwe opa, krijgen we onzen bal terug?”

En hijzelf, ook lachend, haalde uit de zakken van zijn oude overjas den eenen elastieken bal na den anderen te voorschijn, allemaal gekleurde ballen, geel en rood en blauw, en gooide ze middenop het pleintje, waar ze opkaatsten, over elkaar heen sprongen, alle kanten uit rolden.

„Komen jullie morgen weer?”

„Elken avond, elken avond, ouwe opa!”

„En waarom rapen jullie ze niet op, al die ballen?”

„Morgen, morgen rapen we ze op!”

En Abramo Géricon voelde zich in-gelukkig.

Met dat gevoel van geluk werd hij diep in den nacht wakker; en als altijd spitste hij het oor, om naar het zingen van den nachtegaal te luisteren. Wat zong hij vreemd dien nacht, de nachtegaal! Dit was niet het gewone luidkeels kweelen, dit was niet zijn kunstig slaan, dat helder als glas, weerklonk in de stilte. Dit was zachte, onduidelijke muziek, alsof de tonen, inplaats van zich één voor één los te maken uit de keel van het vogeltje, dadelijk werden opgevangen, versnipperd en door den wind verspreid tusschen de honderden takken van den boom. Abramo Géricon duwde zijn hoed, die zijn oor en halve wang bedekte, wat opzij en voelde bij die beweging, dat zijn gezicht nat was. O, het was dus het gezang van den nachtegaal niet, dat door het loover van den olm drong. Het was de muziek van den eersten herfstregen, die, gelijkmatig neervallend, aan elk blaadje een fijn geluid als van een zilveren klokje ontlokte. Een geheel nat gezicht had hij ervan, zijn baardharen dropen, zijn jas was doorweekt, en stijf voelde hij zich, in al zijn ledematen. Bevend van kou, dacht hij opeens aan den winter, aan komende wind en sneeuw.

Voortaan zou de boom hem niet meer beschutten tegen de stralen der zon, tegen den lichten dauw van de heldere zomernachten. Nu begon het jaargetijde, waarin 't voor dengene, die geen dak boven het hoofd heeft, die zich niet bij een vuurtje kan verwarmen, geen leven is. De arme heeft dan letterlijk niets meer en voelt de kracht te missen, om te vechten tegen de kou. Ook Abramo Géricon voelde zich verloren, achtte elken tegenstand, elk ontvluchten nutteloos. Hij lag op zijn zijde. Met inspanning keerde hij zich om, ging op den rug liggen, verborg 't hoofd in de armen. Al was hij de rijkste, de machtigste man van de wereld geweest, dan nog had hij geen eeuwigen zomer kunnen koopen, zooals men voor vier liren een mooien elastieken bal koopt. Waarom dan te tobben?

(Slot op blad. 462)

ZWARTE STERNS, DIE NA JAREN VAN AFWEZIGHEID, DEZE LENTE VOOR HET EERST WEDER OP HET NAARDERMEER GEBROED HEBBEN

OP HET NAARDERMEER

DOOR JAN P. STRIJBOS

MIDDEN April waren de eerste zwarte sterns boven de plassen verschenen. Het was nog koud en guur en er zat dan ook nog weinig schot in het grasgewas en de bleekgroene neuzen van het riet keken pas een handbreedte boven het water uit. Maar toen in het laatst der maand het weer plotseling omsloeg, zag je het met den dag groeien en weldra stapten de grutto's tot aan den buik door het dichte grastapijt, waarin het klaterende geel van boter- en paardebloemen en het roodbruin van bloeiende carex-aren nu den hoofdtoon voerden. Elken dag kwamen er meer zwarte sterns en toen in de eerste Meische dagen ook de kleine karekten teruggekeerd waren, konden ze al weer terecht in hun rietwildernis. ☒ De Kieviten en grutto's kregen nu rust, want de eizoekerstijd was al weer achter den rug en overal vond je nu de voltallige legsels tusschen het bloeiende land. Sommige plekken zagen paars van de harlekijnorchis en langs de slootkantjes en plasoevers gingen de dotters schuil onder de weelde van lisschen, moerasspirea's en hooge water-

weegbreeplanten en waterandijvie. In de ondiepe en beschutte bochten van het Muggeneiland werd het lauwe water dik van krabbeschaar, fonteinkruid en waterdrieblad en verderop werden groote gedeelten bevoerd door vettige bladen van de waterlelie. Hoog boven het jonge riet pluimde het goudkleurig overjarige rietveld en de dichte bossen lischdodden met hun gehavende zaadkolven. Daar vóór lag de heerlijke rimboe van afgestorven kalmoes- en krabbeschaarplanten, lisschen en dullen: een ware wildernis waarin de kano telkens vastliep. Pagaaien werd onmogelijk, voorttrekken aan de drijvende plantendeelen evenzeer en als je na veel moeite de kano weer had losgewurmd, probeerde je even later weer op een andere plaats naar binnen te dringen, want je wilde toch weten of de zwarte sterns misschien ook bouwplannen hadden. En zoo vond je na eindeloos gemodder en geploeter toch nog een paadje door dien wirwar van in vloeibare veenbrei drijvende waterplanten en konden we zelfs landen op het smalle streepje land met de eenzame els. Die els had ons al lang bezig gehouden.

Foto Maas Geesteranus

KLEINE KAREKIETEN

want in den top bevond zich een groot en kunsteloos takkenbouwsel. Ofschoon we nog nimmer bij onze bezoeken hier een zwarten kraai hadden mogen ontdekken, liet het geen twijfel; onze prisma's hadden ons verteld dat het een nieuw kraaiennest was. Moeizaam banen we ons een weg over sompige veenmoskussens en door hooge varenplanten en vervaarlijk gewapende bramenranken en vol spanning volg ik de evoluties van mijn makker die de els beklimt. „Vier eieren, een prachtig gezicht, je moet ook eens kijken”, roept hij me toe, als hij eindelijk boven het nest staat en een blik in den kom kan slaan. Die uitnoodiging was eigenlijk overbodig, want de aanblik van een kraaiennest met eieren heeft altijd een bijzondere bekoring voor me gehad. En als hij lang genoeg heeft genoten, werk ik me naar boven en geraak voor de zooveelste maal weer in vervoering over de schoonheid dat het aantrekkelijke schouwspel biedt van een doodgewoon nest van een zwarte kraai. Zeldzaam mooi liggen de groenige, donker gevlekte eieren in het heerlijke, zachte en warme bedje van den met wol en haren gevoerden nestkom. De eieren blijken broedwarm te zijn en toch was er bij onze komst geen spoor van een kraai te bekennen. Stiekum is de zwarte rakker uitgeknepen en wij kunnen er zeker van zijn dat hij precies op de hoogte is van ons doen en laten en al onze bewegingen volgt zonder zelf gezien te worden. ☼ Een oogenblik blijf ik nog in den elzentop. Een zeldzaam mooi uitzicht heb ik hier over het wijde plassengebied. Boven het uitgestrekte rietveld achter het Spookgat ontdek ik de machtige vliegfiguur van den bruinen kiekendief. Stil zeilt en schommelt hij laag over zijn jachtgebied. Op grooten afstand is deze maraudeur al te herkennen. De omhoog gekrulde vleugeltoppen, de gevingerde grootte slagpennen en het sierlijke accoladesilhouet van onzen rietwouw zijn zoo karakteristiek dat we ons niet behoeven te vergissen. Naar zijn nest te zoeken in deze onafzienbare wildernis van riet en biezen is thans vrijwel hopeloos, maar als hij jongen heeft zullen we nog eens een kansje wagen. Dan brengt hij prooi aan het jeugdige broed en door hem daarbij stelselmatig te volgen, kunnen we meestal wel bij benadering uitmaken waar zijn heiligdom ligt. In den beginne brengt hij zijn buit op het nest en verdeelt deze onder zijn kinderen. Als ze wat meer mans zijn geworden komt hij maar heel zelden meer op het nest, want dan laat hij het voedsel uit de lucht op het nest vallen. Dit gaat echter zoo heimelijk en onverwachts, dat je wel heel scherp moet toezien: plotseling ontdek je dat het propje dat hij in de lange, gele pooten geklemd hield, verdwenen is en als het je nu gelukt deze plaats te fixeeren, dan is het zoeken van zijn nest verder kinderwerk. ☼ Aan de andere zijde van ons eilandje blik ik over de Grootte Meer. Drie futen liggen er op het stille watervlak en overal ontdek ik de donkere figuren van de meerkoeten. Een snor zingt vlak bij zijn eentonig rateltje, een heel hoog en fijn trillertje, zóó hoog dat het voor sommigen buiten hun gehoorvermogen valt. Op een telefoonpaal langs de spoorlijn zit een torenvalk en ver daar achter koersen vier blanke lepelaars in de richting van Valkeveen. Dan zie ik de zwarte sterns weer, visschend en jagend boven den inham bij de krabbenschaar en ook boven de breede tochtsloot hangen hun sierlijke en ranke figuurtjes, en nu word ik weer herinnerd aan het doel van onzen tocht. We

moeten toch haring of kuit hebben en spoedig zitten we weer in onze kano. Maar hoe we ook speuren en zoeken, we kunnen de nestjes van de blauwstarretjes niet vinden. In vroeger jaren broedden ze hier toch bij tientallen en honderden, evenals de kapmeeuwen. Maar sinds een jaar of tien schijnen ze de Naardermeer als broedplaats te vermijden. Niemand kan ons vertellen wat hiervan de reden is. De toestand op het meer is niet gewijzigd, er is volop voedsel, wat ook bewezen wordt door het groote aantal dat hier komt jagen en visschen en de plekjes waar ze hun nestjes op den drijvenden plantenrommel zouden kunnen bouwen zijn legio. Op de omringende plassen broeden ze elk jaar nog zeer talrijk. Elk jaar hopen we weer op den terugkeer van de zwarte sterntjes, maar steeds blijkt het weer dat ze de Naardermeer alleen maar waardeeren als jachtgebied. Het zou te betreuren zijn indien we die sierlijke moeraszeezwaluwen voorgoed op de Naardermeer moesten missen, want het is een van de aardigste verschijningen van onze veenplassen, vennen en moerassen ¹⁾. Van alle andere sternsoorten verschilt hij door zijn loodgrijze bovendeele, waardoor hij een zeer donkeren indruk maakt. Bij het visschen duikt hij nimmer in het water, zooals het vischdiefje en de dwergstern dat zoo gaarne doen. Hij leeft voornamelijk van allerlei kleine zoetwatervisshjes en insecten, vooral veel schietmotten en muggen, die hij in de vlucht vangt. Bij voorkeur nestelen zij in grootere en kleinere kolonies, soms tientallen bij elkaar. Bijna steeds vinden wij hun nestjes op drijvende en afgestorven waterplanten, in den polder Walenburg op Texel en op de eilandjes in het veenplassencomplex van Nieuwkoop bouwen zij hun nestjes ook wel tusschen het gras. Het legsel bestaat in den regel uit drie, soms twee bruinachtige, zwartbruin gevlekte eieren. ☼ Twee weken na ons bezoek aan het kraaiennest peddelen we weer door de spoorsloot. Een zwarte kraai op den kop van een telefoonpaal kijkt ons belangstellend na. Voor ons steekt een meerkoet over. Zijn nest ligt daar tusschen de biezen bij den voet van den spoordijk. Plotseling zwaait de kraai over ons heen en voordat we goed beseffen wat er gebeurt, is hij op het meerkoetennest gedaald en zien wij hoe hij kalm een eitje uitzoekt, het opneemt en er mee over den spoordijk zeilt. Sprakeloos over zooveel brutaliteit kijken we elkaar aan. De meerkoet heeft zijn beschutting van het rietveld weer verlaten en komt ziedend aangestoven, maar door onze nadering durft hij niet naar zijn nest te gaan. Honderd meter verder herhaalt zich het zelfde liedje. Door onze komst verontrust, verlaat een meerkoet even zijn nest, maar net lang genoeg voor den kraai, die weer zijn uitkijkpost had betrokken, om een ei weg te pikken. Wij staan machteloos, want hoe wij ook zwaaien en schreeuwen, de kraai laat zich niet van de wijs brengen en laat ons tot op twee bootlengten naderen, strijkt

¹⁾ Zoo juist verneem ik, dat zij dit jaar toch weer op het Naardermeer broedend gesignaleerd zijn.

Foto Maas Geesteranus

EEN FUUT LEGT DE RIETSTENGELS OPZIJ, WAARMEDE DE EIEREN BEDEKT GEWEEST ZIJN

op den nestrand, maakt haar keus en zwaait met den buit doodbedaard over den spoordijk. We mogen het den kraai niet al te gemakkelijk maken, verlaten den spoordijk en steken het biezenveld in. Even later liggen we weer in de bocht met de scheeren bij het eilandje met de eenzame els. Uit den rietkraag klinkt onafgebroken het lied van den karekiet en ook de snor is weer present. Aan alle kanten bloeien nu de witte waterlelies en het nest van den fuut blijkt uitgekomen te zijn. Nu is het niet meer dan een onaanzienlijk modderhoopje. Lang voordat de zwarte sterns verschenen, lagen de futen al op de plassen. Urenlang lagen we te kijken naar hun liefdespel, bewonderden wij hun drift, de wondermooie kleuren van de roestroode halskragen, het zwart van de gespleten kuyven en het wit van keel en wangen, het karmijnrood van de spitse snavels. We vonden hun nest toen het twee eieren bevatte. Steeds waren de eieren bedekt door een laagje nestmateriaal, dat ze bij het verlaten van het nest met een paar snelle snavelhalen over de eieren graaien. Als je niet beter wist, zou je zoo'n futenest met toegedekte eieren

voor een modderhoopje verslijten. Alle fuutachtigen hebben deze gewoonte, een hebbelijkheid die niet alleen profijtelijk is voor het behouden van de broedwarmte, maar ook de eieren onzichtbaar maakt voor allerlei roofgespuis. Ook het verlaten van het nest gaat zeer geheimzinnig, want vlak naast het nest duikt de vogel onder water en dit zonder één spatje te maken, en pas op grooten afstand komt de sachtijnen baggerman weer boven om poolshoogte te nemen.

Eerst alleen met den kop, is er geen gevaar dan steekt hij ook den hals boven het water uit en pas als de kust veilig is, keert hij weer terug, in den regel ook weer duikend. Bij het uitkomen der eieren gaat hij ook zeer omzichtig te werk met de eischalen. Verschillende malen zag ik hoe hij deze tot op eenigen afstand van het nest meenam en ze daar tot zinken bracht door onder te duiken. Van kleine eischalfragmenten meende ik te zien dat hij ze doorslikte, iets wat we ook bij den waterral constateerden. De jongen behooren tot de aardigste jonge vogels. Nauwelijks uit het ei, kunnen ze al duiken en zwemmen en in die eerste levensdagen, als ze nog hun grijs, witgestreepte zebepakje dragen, varen ze dikwijls rond op den rug van vader of moeder; een kostelijk schouwspel. Met

ons kraaiennest verging het slecht. Op een dag hing er een groote pluk wol uit het nest en toen we naar boven klommen, bleek het nest uitgehaald te zijn. Dat was jammer, maar we werden spoedig getroost door het vinden van een nest van een kleinen karekiet. Dit was nu wel geen wereldschokkende gebeurtenis, want het aantal karekieten dat elk jaar in de Naardermeer broedt, is niet te tellen. Maar toch waren we buitengewoon in onze sas met deze vondst, want het bevatte ook een koekoeksei. Een week daarna lag er een donkerharig duiveltje in het diepe nestje en van de eieren of jonge karekieten was geen spoor meer te vinden. De oude karekieten kwamen angstig naderbij, zoodat we hun donkere schitteroogjes konden bewonderen, klommen op en neer in de riet-

stengels, begonnen uit agitatie hun liedje af te draaien. Misschien was de jonge koekoek pas vier dagen oud, maar hij was al ongenaakbaar, sperde zijn verrassend grooten bek wijd open, maakte zich tweemaal zoo dik en zette al zijn blauw-zwarte stoppels uit als we de rietstengels boven het nest wat openhielden om in het nestje te kunnen zien. Telkens als hij zijn diepe oranje bek opende, was het alsof er een wonder gebeurde, een nooit geziene bloem zich ontplooidde en opende. Verrassend snel

groeide hij op, een week later zat hij al buiten het nest en verdedigde zich met alle macht toen wij hem weer in het nest wilden terugzetten. Voortdurend vlogen de beide kleine karekieten af en aan met voedsel en stopten dat in de oranje grot. Maar verleden week bleek de familie verdwenen te zijn. Ook het trillertje van den snor was verstomd. De lijsterbessen gingen al kleuren en ver weg op den plas lagen de meerkoeten en hakten de zaden uit de uitgebloeide plompen.

STILTE

DOOR

TANTE VAN TOENTERTIJD

ZE waren allen uitgevlogen,

de blijde, jonge vogels; de jongens en meisjes die zich bevrijd voelden van den examendruk trokken er samen op uit, en gingen kampeeren. " 't Gaat regenen, 't zal wel krampeeren worden", voorspelde onze werkster somber. Ze geloofden het niet, de jonge menschen, en in elk geval kon het ze niet schelen ook. Ze sjoorden mantels en regenjassen en al de rest vast op de fietsen. Ziezoo! Geestelijk hadden ze op 't oogenblik niet veel te torsen; in elk

geval, ze hadden tijdelijk alle zorgen afgeschud. Maar lichamelijk des te meer! Zware rugzakken droegen ze, de meisjes even goed als de jongens, en de fietsen waren bijna overbeladen met dekens, tenten en uitrustingen. "Worden jullie er voor betaald?" vroeg een van de vaders. "Niet? Dan is 't voor jullie plezier. Anders was het een hondenbaantje". Ze stemden lachend toe. En lachend, wuivend, roepend vertrokken ze, de vrijheid tegemoet. "Vrijheid — hebben ze die te veel? vragen wij ouderen. Misschien — och — maar ze zijn zooveel vrijheid gewend: het gevaar is voor hen niet zoo groot als 't voor ons zou geweest zijn toen we jong waren. Ze zijn ook in veel opzichten nuchter, de jonge menschen van tegenwoordig, en ze weten wel ..wat er te koop is".

Een troepje van het goede soort kan, geloof ik, even goed gaan kampeeren als, op hun vrije middagen, samen fietsen, zwemmen, tennissen. Ze hebben wel véél, véél meer dan wij hadden! Nagenoeg geen sport deden we: tennissen begon een beetje, op de grasvelden achter 't melkhuis in 't Vondelpark. Wij, die 't niet deden, keken naar die dames en heeren in hun zomerjaponnen en pakken, vonden 't wel aardig om te zien, maar begeerden niet zoo heftig er aan mee te doen. Zwemmen — in de overdekte schillende tijden voor dames en heeren, deden wij wel, we waren zeer vooruitstrevend thuis. Mijn nichtjes, die onlangs een oud badpak van mij vonden, lachten tranen.

Foto Maas Geesteranus

OP HET NAARDERMEER. HET MANNETJE VAN DEN ZWARTEN STERN STRIJKT NAAST HET NEST NEER

Foto Maas Geesteranus

KLEINE KAREKIET MET JONGEN KOEKOEK

„Zwommen jullie daar heusch in? Was 't niet zwaar, al die wijde? 't Kwam tot de enkels, zeker?” „Om te gillen! Ze begaven zich gekleed te water!” „Bloote armen! Drogen jullie geen handschoenen?” „En de foto's van onze turnvereniging — ja, heusch, wij waren modern — hadden nog meer lachsucces. Dames, in lichte blouses (met omgeslagen kraagjes en strikken: „lavalieres”, lange mouwen), boven donkere rokken, die tot over de knieën reikten. Matelothoedjes met lint in de verenigingskleuren droeg men daarbij, op uitvoeringen. „Onze tantes wisten, geloof ik, niet dat wij daar wel eens aan meededen. Ze zouden er Vader en Moeder zéker heftig over hebben aangevallen, dat ze hun dochters zóó hadden laten rondlopen. „Maar dit, van tegenwoordig, dat zou voor de oudere dametjes van toen toch wel het einde der wereld betekend hebben! „Het gemeenschappelijk zwemmen, het zonnebaden vooral, en met wat voor kleeding — als het bekleeding heeten mag! „Het trekken samen, van de ééne jeugdherberg naar de andere, en, 't allerergste, het kampeeren! „Ze lachen, de jonge mensen, om de bezwaren, zooals jonge mensen altijd

om de ouderen gelachen hebben. „En ze hebben vrijheid, vrijheid, en altijd weer een nieuw plezier in 't vooruitzicht; muziek, dansen, bioscoop! „Een volle week zonder een enkel pretje, zonder gemeenschappelijk eindje omfietsen, zonder een dansje bij de grammofoon, of een bridge- en muziekavondje, zonder een film, zonder jazz — zonder één van al die geneugten —

nu, dat moet dan wel in het hoogst van den examentijd zijn — en zelfs dan wordt er nog wel een z w e m p a r t i j t j e afgenomen, minstens! „Is het waar wat mijn nichtjes en neven zeggen, hadden wij 't „onmogelijk saai”?

„Uitgangetjes — ja — die kwamen bij ons maar sporadisch voor — fietsen deden wij meisjes zéker niet, ook de jongens maakten geen tochtjes; enkelen maar bezaten een fiets. „Bioscoop wàs er niet. „Op verjaarsvisites deden we

wel charades, dansten ook wel wat, — meisjes onder elkaar! — bij de piano. Maar dat waren „partijtjes”, dus uitzonderingen. „We misten trouwens niets. Niemand had méér. „Maar we lazen! We lazen veel! En dat komt nu, geloof ik, weer veel minder voor, al heb ik wel enkele zeer „belesen” jonge vrienden. „We wandelden ook. Meest in de buurt van Amsterdam, en in 't Vondelpark. „Mijn zus Lizet en ik zijn een poos lang vroeg opgestaan, om nog vóór schooltijd in 't Vondelpark te zitten. Brood en melk namen we mee, en aten op „het eilandje”, dat geen eiland was. „

En dan die enkele malen dat we aan zee of in de bosschen zoo maar stillagen te droomen — hoe genoten we! O, die rust! Die absolute stilte! O, de stille avonden! „Hoe zingt Boutens? „Stil — wees stil: op zilv'ren voeten schrijdt de stilte door den nacht. „Stilte die der goden groeten Overbrengt naar lage wacht . . .”

Foto Maas Geesteranus

OP HET NAARDERMEER. MANNETJE VAN DEN GROOTEN
KAREKIET, HET WIJFJE VOEDEND

verde, nog eens — en nog eens. „Eindelijk weer rust — maar niet in mij! „Gaat dit nu komen, in de toekomst? „Eerst is 't fijne, droomachtig-schoon van onze avondstad, met fel-lichtende reclame-in-alle-kleuren verdrongen en verjaagd. Toèn was zelfs de sterrenhemel niet meer veilig; verlichte vliegtuigen demonstreerden hun kunsten, strooi-

den biljetten, schreven reusachtige letters in de lucht. „En nu dit! Zal dat ons voorland zijn, dat avond aan avond, het eene vliegtuig na het andere, luid en luider, ons zijn reclamegrootspraak zal toebulderen? Zal beurtelings een firma een schreeuwuur huren, en zal ons laatste restje avondrust weggebruuld worden uit den hemel? Zullen we dat gedaver krijgen inplaats van der „goden groeten naar lage wacht?” „En als dan de jonge kampeeders op

een afgelegen plekje — ach, zullen ze er nog zijn, de afgelegen plekjes? — als zij er 's avonds laat niets meer hooren, zelfs geen reclame-vliegtuig — zullen ze dan opeens iets voelen van de stilte, die op zilv'ren voeten schrijdt? „Of zullen ze uit hun meegebrachte grammofoon een jazz-wijsje laten krijschen, „omdat 't hier zoo'n dooie boel is?” „„Je kan nog wat beleven als je niet dood gaat!” zei onze Mina.

EEN DRENTSCHE HEIDEHUT. (Bij het artikel op bladz. 458)

WONING OP DE DRENTSCHE HEIDE, VOOR HET GROOTSTE DEEL VAN HEIDEPLAGGEN GEBOUWD

NATUUR EN VOLKSLEVEN IN DRENTHE¹⁾

DOOR J. H. BERGMANS-BEINS

ALS de volle zomerpracht over het land ligt, en het koren in de zon staat te blakeren op de gemaaide akkers; als de weiden van hun eersten tooi ontdaan, een nieuw kleed van groen satijn spreiden, viert de heide hoogtij. ☼ Evenals de jubelende pracht van de lente op de weiden tot uiting komt, zal de volle zomer u de heide in haar schitterende schoonheid toonen. ☼ De heide! — oneindige vlakke, waar het oog in de verte den horizon ziet, waar lucht en aarde elkaar ontmoeten en ineen schijnen te vloeien in het licht van de ondergaande zon. ☼ Een zonsondergang op de heide, waar niets de stralende langzaamzinkende zon voor uw oog verbergt, waar gij ze in haar verheven pracht kunt aanschouwen! ☼ Als gloeiend goud vallen de laatste stralen langs den gezichtseinder en kleuren de wolken met het schoonste purper, dat langs de goudgetinte randen ineenvloeit met het blauw van den hemel. ☼ Alle kleuren, die goud en purper kunnen geven in de teederste schakeeringen, in schoonste mengelingen, in de rijkste verscheidenheid, geeft de ondergaande zon aan den Westelijken hemel. ☼ De boomen en boschjes, hier en daar verspreid, teekenen zich af tegen den schemerenden achtergrond en vloeien langzaam ineen met de lucht. ☼ En als de zonnestralen in schitterenden glans over de heide vallen, als de vogels opstijgen en hun lied uitjubelen, als de bijen gonzen en de zoete geur van honig u omzweeft, dan is er geen schooner plek dan de schitterende, purperen, oneindige heide! ☼ De kleine paarse bloempjes, dicht aan haar steeltjes, bedekken de groote vlakke als met een koningsmantel. ☼

Waar het oog ziet, niets dan heide, afgewisseld met een enkel boschje — maar hoe schoon, hoe onuitsprekelijk schoon is de heide! ☼ Niet alleen als de paarse mantel de heide bedekt, als de zon haar hoogtepunt heeft bereikt; ook en vooral in den vroegen morgen als een schuchtere straal van de opgaande zon de glinsterende dauwdruppels kust en ze doet schitteren alsof de purperen mantel met diamanten bezaaid was, is de heide verrukkelijk schoon. ☼ Als ge uw weg over de heide zoekt en de smalle paadjes volgt, die half verborgen, uw voet slechts langzaam den toegang veroorloven; als ge bij de „veentjes“ rust en het heldere water den zandigen oever ziet raken, waar de witte pluimen van het wollegras wuiven, dan zal het schoon van de heide u evenzeer gevangen houden. ☼ Uit de verte komen zachte geluiden als van klokjes tot u, die de aanwezigheid van den herder met z'n kudde verraden. ☼ De lange dag, reeds in den vroegen morgen begonnen, brengt hij door op de heide. Langzaam voert hij de grazende schapen over de heide, om tegen den avond de oude schaapskooi op te zoeken. Slechts z'n hond is hem tot gezelschap en de breikous tot afwisseling. Gewoonlijk sleept hij „de schaapschup“ achter zich voort, die met een haak aan zijn gordel is bevestigd. ☼ Met groote behendigheid weet hij zijn wapen te hanteeren om een afgedwaald dier terug te roepen, dat hij steeds juist weet te treffen. Den ganschen zomer dwaalt hij dag aan dag over het wijde veld, zonder zich ooit te vervelen. ☼ Mocht een schaap zoover afdwalen, dat de zandkluit uit de schop van den „scheper“ het niet met succes kan bereiken, dan is een enkel

LANDWEG NAAR DE HEIDE BIJ EEXT

woord voldoende en z'n trouwe helper roept het tot de orde. ☼ Was er vroeger in elk dorp en gehucht een kudde schapen, die om de wol en vooral ook om de mest werden gehouden; nu het gebruik van kunstmest algemeen is geworden, verdwijnen de groote kudden schapen en zal ook de herder eens tot het verleden behooren. ☼ Hier en daar ligt soms een hoopje heideplaggen (zoden) losjes opgestapeld. Ze dienen als brandstof en strooisel voor de hokken der schapen. Ook werden er „huisjes“ van gebouwd, zooals men nog enkele hier en daar aantreft. ☼ De heidedorpen zijn alle schilderachtig gelegen en men vindt er nog veel oude schuren en schaphokken, van hout getimmerd en met riet gedekt. Zij behooren bij het landschap en verhoogen de bekoring er van. Ze kunnen niet gemist wor-

¹⁾ Zie ook de afbeelding op de voorgaande bladz.

EEN HOOGER LIGGENDE DRENTSCHE WEIDE

den in het eigene van de heidedorpen. ☒ Ook de landwegen met hun begroeide berm, waar brem en braambes in bevallige mengeling met boerenwormkruid, hertshooi en zilverschoon langs de rulle wegen groeien; de smalle grasranden met hun klaverbloempjes; de kleine boschjes gagel en jeneverbes, zij zijn één met het landschap. Zonder deze omlijsting zijn het de Drentsche wegen niet en zouden deze ontegenzeggelijk veel van hun schoonheid verliezen. ☒ Op de heide en rond de dorpen vindt ge veel van deze wegen, waarlangs in den zomer het hooi van de verafgelegen landen, van de hoge weiden wordt gehaald en in den herfst de zoden worden vervoerd om een te kort aan turf aan te vullen. Nog steeds vormt de turf den hoofdschotel van de brandstof. In het vroege voorjaar gegraven, wordt ze tusschen „hooi en bouw” of na het „in-trekken”, dat is nadat het koren is ingehaald, in de schuren gereden. ☒ Vroeger deden de boeren dit „te bee” voor elk die geen paard had; nu wordt de turf door den verkooper „franco

huis” geleverd en gaat daarmee een stukje folklore verdwijnen. ☒ Werd iemand door ziekte verhinderd z'n koren te maaien of andere seizoenwerkzaamheden te verrichten, dan kwamen de dorpelingen op den brink samen en spraken af wanneer men voor hem zou werken; want het was regel dat de zieke door allen werd geholpen. ☒ Toen in den zomer van 1929 een jonge man in Drouwen (gem. Borger) ziek werd, zoodat hij niet kon werken, kwam „de boerschap” en deed alles voor hem zonder daarvoor eenige belooning te vragen. ☒ Al z'n aardappels werden gekrabb¹⁾ en men bracht ze voor hem naar zijn huis. Er was geen gezin in zijn woonplaats dat niet op een of andere wijze hieraan meehielp. ☒ Deze oude gebruiken, die de saamhoorigheid sterk bevorderden en het gemeenschapsgevoel versterkten, gaan helaas langzamerhand verdwijnen en hetgeen vroeger regel was, wordt nu uitzondering.

¹⁾ Er wordt een strook met de vork „opgestoken” of losgemaakt en die stammen worden met de handen losgewerkt en de aardappels uit den grond gekrabb.

Een en ander over Jules Chéret en over het „Musée Chéret” te Nice

DOOR THÉO DE VEER

EVENWEL... na verloop van tijd voor een tweede keer naar Londen vertrokken, zag Chéret zijne pogingen daar dan toch ten laatste met succes bekroond. Want na er begonnen te zijn met voor een Italiaansch pantomimegezelschap, waarmede hij toevalligerwijs op een avond kennis had aangeknoopt, een groot, door hun „commedia dell'arte” geïnspireerd, kleurig theateraffiche te ontwerpen en uit te voeren, ontving hij van een tijdelijk aldaar vertoevend Parijschen industrieel, — en wel van den destijds zoo beroemden parfumeur Rimmel, — alleronverwachtst de belangrijke opdracht om voor diens verschillende luxeproducten een aantal passende, — zooals deze ze noemde: — „étiquettes florales”, en een affiche met bloemen te teekenen. Dus had Jules Chéret dan nu toch eindelijk, eindelijk het soort van werk gevonden waarnaar hij altijd zoo had verlangd en waarnaar hij, van jeugdig „apprenti” af, zoo vele jaren al, steeds weer tevergeefs had gezocht. Doch dat niet alleen... Ook zou hem al zeer spoedig blijken dat hij bij dezen grooten industrieel, naast interessant werk, ook op vriendschap

en steun zou mogen rekenen. Want Rimmel, — een man van een bijzonder algemeene ontwikkeling en van doorzicht, en een groot liefhebber van kunst, — had al ras gezien dat aanmoediging en hulp hier wél verdiend waren. Met het gevolg dan ook dat hij zich hoe langer hoe meer voor den jongen Chéret begon te interesseeren, hem zelfs met zich op reis nam, (zoodat deze daardoor Noord-Italië, Sicilië, Malta en Tunis leerde kennen) en hem ten slotte een belangrijke geldsom ter beschikking stelde om daarmede in Parijs

oud-drentsche boerderij met schaapskooi, van hout getimmerd en met riet gedekt

Foto Giletta

JULES CHÉRET — „SIESTA” (PASTEL)

een steendrukkerij te beginnen. Een lithographisch atelier waarin Chéret zich weldra vol moed aan den arbeid zette en waarin hij aanving met een tweetal groote affiches, — de nog tot op heden zoo bewonderde: „la Biche au Bois” (in zwart en wit) en „Bal Valentino” (in kleuren), — het licht te doen zien. Dat was in 1866. En zie, ditmaal vond hij zijn moed, zijn taai geduld en zijn volhouden dan toch eindelijk beloond! Want als bij tooverslag ontmoette zijn kunst thans eensklaps overal waardeering. Zoowel artiesten als kunstcritici, zoowel de pers als het groote publiek spraken met den meesten lof over zijn werk, — over zijn enorme fantasie, over zijn harmonieuze kleuren, over het spiritueele en het gracieuze in zijne personages, over zijn lyrisme. Chéret's naam was plotseling gemaakt . . . Met het gevolg dat nu weldra opdracht na opdracht zijn atelier in de rue Brunel begon te bereiken . . . Zoo duurde het dan niet heel lang of men zag bijkans iedere week, — dank zij Jules Chéret's enorme werklust, gepaard aan zijn wondere vlugheid van vinding en uitvoering, — een nieuw, groot affiche weer van hem op de muren en de schuttingen van Parijs. O, niet dat alle moeilijkheden en zorgen nu daarmede voor hem voorbij waren! Geenszins! Doch de donkerste dagen, de dagen van kommer en ontbering, lagen dan thans toch wel voorgoed achter hem. Zoo was er een nieuwe kunst dan dus nu geboren. — de kunst van het affiche. Een nieuwe kunst, — resultaat hier van jaren en jaren zorgvuldig overleg, van geduldige voorstudie, van stil en ernstig zoeken. Ja, van nauwgezet overleg, want, — vergissen wij ons vooral niet!, — van eenige vluchtige improvisatie is, ook al léék het hier en daar wel eens zoo, bij Chéret nimmer sprake geweest. Integendeel!, geen enkel van zijne affiches of het was vooraf met de meest minutieuze zorg, tot voor de geringste figuur, tot in het minste detail, bestudeerd en overwogen. En de teekening en de kleuren ervan, — het laaiend rood, het hel blauw, het schitterend geel, naast zwart en grijs, — die brutaal gedurfde kleuren ervan, die in den beginne zoo vaak een van 's meesters moeilijkst op te lossen problemen uitmaakten. Het wel eens verkondigde: „Chéret a créé comme l'oiseau chante” strookt dan ook inderdaad niet geheel met de werkelijkheid. Ja, zoo was er dan een

nobelen smaak en aangeboren elegantie een onloochenbare affiniteit zou toonen met artiesten als Watteau, Tiépolo, Fragonard, en Monticelli. Bovenal met eerstgenoemde. Zoo — bijvoorbeeld — zullen wij in het werk van Jules Chéret dan ook, zooals in dat van Watteau, nimmer iets vinden wat kwetsend of zedeloos zou kunnen worden genoemd. — zelfs niet het verlustigende van een verrijnde libertinage zooals vaak wel bij Fragonard. Neen inderdaad!, bestudeer welk van zijn talrijke creaties ge ook maar wilt. — bezie zijn fleurige affiches voor het theater, voor de „Opéra”, de „Opéra-Comique”, de „Variétés”, . . . zijn affiches voor het „Cirque d'Hiver” en voor het „Hippodrome”, met hun paardrijdsters en clowns en pantomimen in een furia van kleuren. . . . zijn affiches voor de „cafés-concerts” als: de „Ambassadeurs”, de „Alcazar”, de „Folies-Bergère”, met hun apotheose van „noceurs” en gedecolleteerde vrouwen. . . . zijn affiches voor het publieke bal, voor „Valentino”, voor „Tivoli”, voor „Vaux-Hall”, voor „Frascati”, met hun wilde farandole van „midinettes”, studenten en „rapins”. . . . zijn affiches voor verschillende uitgaaven, waaronder bijvoorbeeld dat voor de werken van Rabelais. — nergens is Chéret ook maar in het minst dubbelzinnig of onkuisch. Neen! in zijn kleurige en joyeuze vertolking van het groote, woelige, Parijsche leven, — van Parijs' pittoreske drukte en beweging, van hare lichten en hare vroolijkheid, van het coquette en ongeëvenaard gracieuze er van de vrouw, in één woord: van „la grande féerie parisienne”, gelijk hij het placht te noemen. — heeft hij nimmer de grenzen van, laat ik zeggen: het „oorbare”, het „gevoeglijke”, willen overschrijden. Integendeel!, geïnspireerd door de antiek Italiaansche „commedia dell'arte”, heeft Chéret ons veeleer altijd een droomwereld willen toonen, nù eens geestig komiek en vol jolijt, dan een enkele maal weer, — zooals onder anderen op zijn zoo beroemd affiche voor „la Terre” van Zola, — pathetisch en vol machtige tragiek, . . . een wonder fantastische droomwereld vaak, zeker!, doch nimmer in het minst équivoque of obscene. . . . een droomwereld, waarin hij ons, zooals Watteau met zijn luxe-herderinetjes, de Parisienne meestentijds, en bij voorliefde, als een

Foto Giletta

JULES CHÉRET — „DE BUITENPARTIJ” (ONTWERP IN OLIEVERF VOOREEN WANDTAPIJT)

schalksche Colombine laat zien. Düs, omgeven door een fanfare van grillige, hel kleurige lichtschijnsels, waartusschen hier en daar vaag het rood en blauw van een soldatenuniform, of het donker fluweel van een studentenbêret, of het wit van een schildersjas naast het bont costume van een harlekijn, is de „petite femme” zooals Chéret haar teekende. — „la Chérette”, gelijk zij in die dagen door een ieder genoemd werd. — met hare lange, zwartzijden kousen beneden een wilde opwarreling van satijnen rokken, dan ook inderdaad verschillend van die bijvoorbeeld van Willette. Want in vergelijking met deze laatste, met die van Montmartre, — met „Mimi Pinson” en . . . al reeds een weinig de „Louise” van Gustave Charpentier, — is de „petite Parisienne” van Chéret, ja zie!, dan toch

veeleer nog weer even een luxe-bloem, geboren meestentijds uit de „music-hall” en . . . uit een geniale, uit een wondere fantasie. ☼ Dus zoo was het arm, eens zoo obscuur lithograafje dat, in trieste werkplaatsen en vaak tegen een hongerloon, jaren lang tot vervelens toe niet anders dan letters, reproducties van medailles en van wapens van vreemde hoven, afbeeldingen van winkelgevels, en etiketten voor inmaakblikjes te teekenen had, dan nu een kunstenaar van naam geworden en, dank zij Rimmel, in het bezit van een eigen steendrukkerij. Dewelke laatste hij in 1881 evenwel aan het huis Chaix overdeed, om daar in de kwaliteit van „directeur artistique” zich voortaan uitsluitend aan het werk op het lithographisch atelier te kunnen wijden en er zich als affichekunstenaar ongestoord te kunnen geven aan zijne even harmonieuze als gedurfde kleurscheppingen. — aan zijne zoo geestige affiches in rood en ultramarijn en geel en zwart en grijs waarmede men al meer en al meer thans de sombere muren van Parijs begon te bedekken, — aan zijne joyeuze feërieën die, al werden ze door het starre academisme der „Salon” dan nog altijd geminacht, daar tegenover door artiesten als: Manet, Renoir, Monet, Degas, Rodin, en door de „indépendants” en de „impressionnistes” van Montmartre met steeds meer enthousiasme werden begroet. Tot . . . het hem, dank zij een zekere „aisance” nu zoo langzamerhand, mogelijk werd zich, behalve aan het afficheteekenen, gaandeweg ook, — zooals hij altijd gewenscht had, — aan de decoratieve schilderkunst te wijden. Waarbij Jules Chéret zich echter bij voorliefde meer van gekleurd krijt dan van olieverf zou bedienen. Een reden waarom wij in de collecties „Maurice Fenaille” en „Joseph Vitta” van het Musée Chéret te Nice, naast teekeningen en aquarellen, dan ook zoo goed als uitsluitend pastellen van hem aantreffen. — zijn zoo geniaal gedurfde pastellen die, doordat hij ze van zijn atelier direct aan de liefhebbers verkocht en dus maar zelden exposeerde, jammer genoeg zoo lang voor de wereld verborgen zouden blijven. Ik zeg: zoo „lang” verborgen, want was het niet in 1912 eerst eigenlijk dat men, bij gelegenheid van een groote tentoonstelling van Chéret’s werk in het „Pavillon de Marsan”, den omvang, de macht, en de verscheidenheid van zijn talent als decoratief schilder werkelijk pas leerde kennen? Was het niet toèn, dat men eigenlijk eerst ten volle zich van Chéret’s meesterlijke gaven, ook als pastellist, bewust werd. — dat men, in eerbiedige bewondering, eerst ontdekte tot welk een sublieme hoogte Chéret de uitbeelding van zijne droomen als schilder-dichter had weten op te voeren? Zoo vinden wij in het „Musée municipal des Beaux-Arts” van Nice (musée Jules Chéret) onder zijn pastellen dan ook menig stuk dat op het epitheton: „chef d’oeuvre” volstrekt aanspraak kan maken en, waarlijk!, de vergelijking met een Watteau, met een Fragonard, en zelfs met een Giovanni Tiépolo, met glans kan doorstaan. En dan denk ik daarbij wel in het bijzonder aan zijn zoo merveillus opgevatte „Colombine, Pierrot et Polichinelle”, — volgens sommigen het grootste en, zeer waarschijnlijk, het schoonste pastel dat ooit eenig artiest in den modernen tijd gemaakt heeft, — aan zijn „Colombine, Pierrot et Polichinelle”, waarvoor Rodin eens op een dag moet hebben uitgeroepen: „cette oeuvre devrait aller au Louvre!” En ook zijn „Dame au boa”, met haar korenrozen en haar grooten hoed met zwarte veeren, en zijn „Clown”, en zijn „Sieste”, en zijn „Confidence”, en zijn „Danseuse”, en ja! vooral ook zijn „Pierrot”, — een, in zwart en grijs en wit, meesterlijk geschilderden kop van den tooneelspeler Georges Wague, — zie ik dan weer voor me. En onwillekeurig denk ik daarbij dan een oogenblik aan Chéret’s woorden hier nog weer: „je voudrais que chacun de mes tableaux fût un bouquet de couleurs”. ☼ Alhoewel „kunstenaar van naam” nu, — bezitter van de groote gouden medaille van de stad Parijs, en, —

Foto Giletta

JULES CHÉRET — „PANTOMIME” (STUDIE IN PASTEL VOOR EEN AFFICHE)

op voordracht van een aantal artiesten, waaronder Massenet, Claretie, Rodin, Alphonse Daudet, Ed. de Goncourt, Coppée, Falguière, e.a., — tot ridder van het Legioen van Eer benoemd, bleef Jules Chéret niettemin de eenvoudige, bescheiden werker die hij tot nu toe altijd geweest was, de stille serieuze werker

Foto Giletta

JULES CHÉRET — „LE BOURGEOIS GENTILHOMME” (STUDIE IN PASTEL VOOR EEN MUURSCHILDING IN HET STADHUIS VAN PARIJS)

die zich bij voorkeur buiten alle milieu's hield, en voor wien de straat nu eenmaal het meest ideale atelier, de „petite femme” nu eenmaal het voortreffelijkste model uitmaakten, de sobere werker die, voor zijn kunst levend, de wegen slechts zocht om haar eerlijk te kunnen dienen. Dus bleef hij dan ook,

— trots den vaak overstelpenden arbeid daar, — altijd nog trouw aan de ateliers van het „maison Chaix”. Tot aan het jaar 1901 zelfs. Om daarbij, zooals reeds gezegd, alleen in zijn vrijen tijd zich aan de decoratieve schilderkunst te wijden. Tot . . . op een dag, inderdaad alleronverwachtst, een nieuw terrein zich voor zijn talent en zijn werkkijver nog weer zou ontsluiten. En wel dat der muurschildering en der decoratie voor tapisserie, — een gebied waarop hij, in zijn overgroote bescheidenheid, zich tot op dat moment nimmer nog had durven wagen, en waarop men hem nochtans na verloop van slechts enkele jaren een eereplaats zou zien innemen, een plaats naast de laatste, groote Fransche decorateurs eener eeuw, waarin „l'art mural” om vele redenen bestemd scheen om te verdwijnen, een plaats naast Puvis de Chavannes en Besnard. Want na, — als begin, — voor het theater van het museum Grévin in Parijs met succes een tooneelscherm te hebben geschilderd, na wonderwel te zijn geslaagd met een décor voor Henri Bataille's

„Enfant de l'Amour”, en daarna er — in 1905 —, met Steinlen, Willette en Abel Faivre, op een geestige wijze de Taverne de Paris op de avenue de Clichy te hebben gede- coreerd, ondernam Chéret zijn — thans zoo bekende en door

een ieder zoo bewonderde — groote muurversiering der zalen van baron Joseph Vitta's luxueuze villa „la Sapinière” in Evian, beschilderde hij met zijn kleurige feëriëën en zijn „fêtes galantes” een der salons van het stadhuis in Parijs, schiep hij een chef-d'oeuvre op het gebied van „décoration murale” door zijn bril- lante decoratie van de groote feestzaal der Prefectuur der Alpes-Maritimes te Nice, en voerde hij — op aanvraag der Manufacture des Gobelins — verschillende belangrijke ontwerpen voor tapisserie uit, ontwerpen waaronder vooral „le Domino Jaune” (thans in het musée Chéret), met zijn zwavelgeel en zijn turkooisblauw der schaduwen, zonder eenigen twijfel wel een der knapste gedurfdheden der moderne kunst mag worden genoemd . . .

En zoo had Jules Chéret dan nu wel zoo goed als alles bereikt waarvan hij, van zijn allereerste jaren af als jeugdig, arm steendrukkersgezel reeds, — altijd gedroomd had, . . . zijn artistieke affiches, zijn groote, veelkleurige pastellen, zijn chatoyante muurschilderingen, zijn moderne ontwerpen voor wandtapijt en meubelversiering. Zoodat hij op een dag er dan ook eindelijk toe over durfde te gaan om, — „ayant chanté sa chanson”, gelijk hij placht te zeggen, — zijn Parijs te verlaten en in het zuiden van Frankrijk, onder de zon en tusschen de bloemen te komen wonen. Düs kwam hij naar Nice, — naar de stad waar hij zoo menig, menig maal als jong kunstenaar zich,

tijdens Carnaval, in het pittoresk gewoel der bonte, dol vroolijke maskers had gemengd, — naar de zonnige stad van palmen en heliotroop en blank bloeiende yucca's, naar de stad van Alphonse Karr en Théodore de Banville. Alwaar hij in een bescheiden buitenhuis tusschen de olijven van

Mont-Boron, — in zijn „villa Floréal”, — zich vestigde. Met het idee er . . . tòch nog weer te gaan werken. De zon, de exotische bloemen, de bergen, de Middellandsche zee, . . . helaas! betrekkelijk heel kort zou Jules Chéret er echter maar van mogen genieten! Evenals van het heerlijk buitenwerken! Want al ras moest hem hier, o bittere ironie!, het wreedste treffen wat een schilder kan overkomen, het verlies zijner oogten. Aldus, blind van 1927 af, overleed hij op zes-en-negentigjarige leeftijd op een laten Septemberdag van den afgelopen herfst.

PAARS-ROODE DAHLIA ANDRÉ CSIZIK, OP DE TE AMSTERDAM GEHOUDEN DAHLIATENTOONSTELLING BEKROOND MET DEN ZILVEREN WISSELBEKER, ALS ZIJNDE DE BESTE NEDERLANDSCHE AANWINST VAN 1933 (KWEEKERIJ W. TOPSVOORT, AALSMEER)

EAGLE ROCK FANTASY, EEN AMERIKAANSCH REUZEN-DAHLIA (LICHT LILA), WAARVAN DE BLOEMEN MEER DAN TWEE DECIMETER DOORSNEDE HEBBEN

HERFSTREGENS

(Slot van bladz. 453)

ZOO, op den rug liggend, voelde hij den regen op zijn schouders druppelen. Het was net, of een hand met tallooze, lichte vingers hem op de schouders, op het gansche lichaam klopte, als om hem te troosten. Ware het niet gepaard gegaan met koude rillingen, hoe langer hoe dichter op elkaar, dan zou het zelfs wel een plezierige gewaarwording zijn geweest. Doch langzamerhand voelde hij niets meer. Den volgenden morgen scheen de zon, maar toch was het lang geen zacht weer. Abramo Géricon sliep nog. In den namiddag viel er opnieuw een flinke bui; tegen den avond echter klaarde het plotseling op, zoodat een troepje jongens, die een mooien elastieken bal hadden gekocht, tot zonsondergang buiten konden spelen, in een hoek van de Piazza d'Armi, waar geen boomen stonden waarin hun bal kon wegraken. Abramo Géricon was nog steeds niet wakker geworden. Dien nacht stak er een storm op, die woedde in den olm, onder welken hij lag, en een tak afrukte, waardoor, met de eerste herfstbladeren, een oude elastieken bal omlaag viel. Tot middenop het pleintje rolde hij, iemand, die toevallig dien kant uitkwam, toen het reeds lang dag was, zag hem liggen en zei: „Kijk, een bal . . .” En hij bukte zich, om hem op te rapen. Zoo zag hij meteen het verstijfde lichaam van Abramo Géricon met den geligen schedel en het lange, dunne, verwaaide haar.

De pessimist

Hoe stralend zijn ze, de jongver-
[liefden, de jonggehuwen.
En hoe gelukkig is de moeder bij de geboorte van haar kind.
Hoe in zijn schik ook hij, die succes heeft in zijn zaken.
En dan zoo'n dancing, waar men niets dan vreugde vindt.

Toch maakt 't me angstig, die vroolijke gezichten.
Want ik zie maar al te wel, hoe somber en hoe zwart.
De wolken van verdriet zich over hen tezamen pakken:
Ach, zit niet in ied're vreugd de kiem voor nieuwe smart?